

НАУКОВА ХРОНІКА

Л. К. Вахніна

XIV МІЖНАРОДНИЙ З'ЇЗД СЛАВІСТІВ (10–16 вересня 2008 року, Охрид, Македонія)

Міжнародні з'їзди славистів, які відбуваються кожні 5 років у різних слов'янських країнах, уже давно стали важливою подією для науковців усього світу, де вивчаються слов'янські мови та культури. Вони є певним камертоном славистичної наукової думки і дають змогу побачити загальну картину сучасних досліджень у галузі мовознавства, літературознавства, фольклористики, історії, етнології, мистецтвознавства та накреслити нові перспективи їх розвитку.

Українська делегація (на чолі з академіком-секретарем НАН України, генеральним директором Національної бібліотеки України імені В. Вернадського – О. Онищенком) складалася з 34 представників різних галузей гуманітарної академічної та університетської науки.

Місцем проведення IV МЗС у Македонії не випадково було обрано місто Охрид, яке отримало символічну назву «Єрусалим на Балканах», адже воно є колыскою церковного просвітництва, з ним пов'язана діяльність слов'янських просвітителів Кирила та Мефодія.

Урочисте засідання з'їзду відкрив голова міжнародного комітету славистів, академік Милан Гурчинов, який відзначив важливість цієї події для Македонії та македонського народу, до того ж, проведення з'їзду збігається з роком македонської мови та культури, що переживають своє відродження.

З вітальним словом до делегатів з'їзду звернулися голова уряду Республіки Македонія Бранко Црвенковський (під егідою якого готувався з'їзд); президент Македонської академії

наук та мистецтв академік Георгі Старделов, ректор Університету Св. Кирила і Мефодія в м. Скоп'є професор Жоржі Мартиновський, мер міста Охрида Олександр Петреський.

На пленарному засіданні з вітанням від зарубіжних гостей виступили – Почесний член МКС Януш Сятковський (Польща) та член МКС Герард Невекловський (Австрія).

Із пленарними доповідями виступили: Трайко Стаматоський «Розвиток македонської літературної мови» (Македонія); Олександр Молдован «Шляхи славістики в сучасному світі» (Росія) та Роберт Ходел «Чи сімейно-побутовий роман є жанром?» (Німеччина).

Основні ж дискусії щодо сучасних проблем розвитку слов'янських культур точилися під час роботи багатьох секцій, окремих тематичних блоків і міжнародних комісій.

Найбільш численною, як за кількістю учасників, так і за проблематикою, стала секція лінгвістики, де розглядалися проблеми етногенезу слов'ян та історії слов'янських мов у контексті історії слов'янської матеріальної та духовної культури. Окрема увага приділялася питанням походження слов'янських мов, праслов'янській та старослов'янській мові, текстології слов'янських пам'яток. У зв'язку з цим, великий інтерес викликала доповідь членів української делегації академіка Г. Півторака «Українсько-південнослов'янські лексичні паралелі як джерело реконструкції ранньої історії слов'янських племен», В. Франчук та О. Прискоки «Кирило-мефодіївські традиції в мові давньоруської писемності»; М. Зубова та Д. Іщенка «Рукописи південнослов'янського походження в зібранні Одеської державної наукової бібліотеки ім. О. М. Горького: стан і перспективи дослідження»; І. Стоянова, Е. Стоянової «Дилема вітальності болгарських острівних ідіомів в Україні», П. Гриценка «Архаїчні діалектні зони слов'янського континуума» (за даними Загальнослов'янського лінгвістичного атласу) та ін.

Серед сучасних лінгвістичних проблем однією з ключових є

вивчення сучасного стану слов'янських мов та їх нормативності, мовної ситуації в контексті глобалізаційних процесів та політики. Тому доповідь відомого польського мовознавця С. Гайди «Ідентичність слов'янських літературних мов» відобразила основні тенденції ролі слов'ян у художній картині світу.

Актуальними залишаються проблеми взаємодії мов, як у слов'янському, так і в інослов'янському оточенні. До аналізу мовної ситуації в її динаміці постійно звертаються науковці багатьох країн, зокрема Білорусі (А. Лукашанець), Польщі (Е. Дзігель), України (О. Тараненко, Л. Шевченко, Л. Даниленко, Л. Масенко), а також Австрії, Великобританії, Естонії.

На секції «Література, культура та фольклор» було розглянуто цілий комплекс різноманітних питань, які торкалися літературно-теоретичних, культурно-історичних аспектів, різних літературних напрямів від романтизму та високої літератури до постмодернізму, окремих моделей розвитку слов'янських літератур.

Від класичних взірців російської літератури – Л. Толстого, І. Тургенева, О. Пушкіна, які залишилися об'єктом дослідження в багатьох країнах, до творчості сучасних письменників, зокрема представниць жіночої прози – О. Токарчук в Польщі (доповідач Малгожата Аш – Паскілен, Швеція) до українки О. Забужко (доповідач Рената Боженкова, Болгарія).

Дослідження фольклору слов'янських народів стосувалося проблем функціонування сучасної народної творчості та традиційної духовної культури, слов'яно-неслов'янських зв'язків, текстології фольклору. З доповідями теоретичного плану виступили: О. Морозов «Фольклорна творчість та сучасні культурні процеси в слов'янських країнах» (Білорусь), Л. Вахніна, Л. Мушкетик «Категорія фольклорного пограниччя в слов'янських контекстах» (Україна), велика група дослідників звернулася до міфологічних джерел народної культури, зокрема Л. Раденкович (Сербія), Іто Іхіро (Японія), Т. Агап-

кіна, С. Азбелев, О.Белова, В. Добровольська, А. Топорков (Росія), О. Шара (Білорусь), О. Микитенко (Україна), С. Кухаренко (Канада). До українських фольклорних джерел у порівняльному контексті звернувся В. Ковпик (Росія). Проблеми ж сучасного побутування фольклору, його інтерпретації, зокрема, у міській культурі різних народів, можна було побачити на прикладі показу фольклорних фестивалів у США – доповідь Анни Бжозовської-Крайки (Польща), та в сучасній Словаччині – доповідь Анни Глошкової (Словаччина).



Академік Блаже Ристовський та
Л.К.Вахніна на закритті
XIV Міжнародного з'їзду славистів

На різних секційних засіданнях виступили з доповідями фольклористи та історики, мистецтвознавці та літературознавці. На жаль, не всі країни повністю представили всі наукові дисципліни. Через відсутність фінансування не змогли приїхати чеські фольклористи.

Особливе місце на міжнародних з'їздах славистів належить тематичним блокам, де на обговорення виноситься актуальна проблема, яку часом по-різному розглядають доповідачі декількох країн, доповнюючи один одного різноманітними аспектами.

Постать відомого польського вченого-етнолінгвіста Є. Бартмінського завжди привертала увагу слухачів, тому організований ним тематичний блок «Мовно-культурний образ світу слов'ян у світлі етнолінгвістики» став справжньою подією на з'їзді. Спільна доповідь Є. Бартмінського та Войцеха Хлебди (Польща) «Як вивчати мовно-культурний образ світу слов'ян та їх сусідів?» викликала жваве обговорення. Як за-



Перед учасниками Міжнародного з'їзду славістів виступає македонський фольклорний ансамбль

вжди яскравим був виступ на засіданні згаданого блоку блискучого доповідача С. Толстої (Росія) та дискусійників О. Березович (Росія), О. Юдіна (Бельгія), Л. Раденковича (Сербія).

Привернув увагу також тематичний блок «Динаміка та стабільність лексичних та словотворчих систем слов'янських мов», уперше організований представником української делегації Є. Карпіловською.

Слід відзначити, що саме в тематичних блоках дискусіям та формуванню теоретичних та практичних засад науки надається особливо важливе місце. Як правило, тематичні блоки об'єднують представників декількох країн, що дає можливість поглянути на суть тієї чи іншої проблеми різнобічно.

Важливою сферою діяльності МКС є постійна координаційна робота його 29 комісій, які вже давно сприяють міжнародній науковій співпраці.

Представники української славістики працюють у більшості міжнародних комісій при МКС. ІМФЕ ім. М. Т. Рильського пов'язаний з діяльністю Міжнародної комісії з дослідження слов'янського фольклору (голова Л. Раденкович). До складу комісії входять Л. Вахніна (член президії), О. Микитенко, О. Бріцина, Г. Довженок.

На міжнародних з'їздах славістів традиційними стали міжнародні книжкові виставки, що представляють нові видання різних країн світу між з'їздами. Експозиція українського стенду постійно привертала увагу відвідувачів новими виданнями і в

Охриді. Презентація нових фольклорних публікацій відбулася на засіданні комісії з дослідження слов'янського фольклору, де було представлено цілий ряд видань ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, зокрема щорічник «Слов'янський світ», книжки І. Горбань, Л. Фіалкової, спецвипуски журналу «НТЕ», присвячені польській, французькій, угорській етнології та фольклористиці.

На заключному пленарному засіданні було представлено результати роботи секційних засідань та тематичних блоків, окреслено перспективи розвитку славістики в сучасному інформаційному просторі та визначено країну проведення нового з'їзду. XV Міжнародний з'їзд славістів має відбутися 2013 року в Мінську. Головою МКС був обраний член-кор. НАН Білорусі О. Лукашанець, якого щиро вітаємо з цією поважною місією.